

MIKA ASPINEN
Raamatun heprean kieli-
oppi. Helsinki: Finn Lectura
2011. 604 s.

Raamatun alkukielten opetukseen on kirjoitettu suomeksi useita merkittäviä oppikirjoja ja apuneuvoja, mutta aina viime vuoteen asti modernia suomenkielistä Raamatun heprean kielioppia ei ole ollut saatavilla. Referenssikielioppina on usein käytetty Ivan Egnellin ruotsinkielistä teosta *Grammatik i gammal-testamentlig hebreiska* (1960). Mika Aspisen kirjoittama *Raamatun heprean kielioppi* korjaa tämän puutteen ja tuo suomenkieliselle opiskelijalle verrattoman apuneuvon.

Raamatun heprean kielioppi on jaettu seitsemään pääosaan. Kappaleet §1–2 toimivat johdantona ja käsittelevät hepreaa Vanhan testamentin alkukielenä sekä osana muita seemiläisiä kieliä. Muut pääosat ovat ”Kirjoitus ja ääntäminen” (§3–11), ”Pronominit ja pronominaalisesti käytetyt adverbis” (§12–19), ”Nominis” (§20–51), ”Partikkelit” (§52–60), ”Verbis” (§61–88) ja ”Syntaksi” (§89–97). Vaikka sisällysluettelon perusteella syntaksi onkin otettu omaksi kokonaisuudekseen, käytännössä syntaksia käsitellään kappaleissa §12–88 yhdessä morfologian kanssa. Loppuosan kappaleet keskittyvät ainoastaan sellaisiin lausetason ilmiöihin, joita ei ole ollut mahdollista käsitellä luontevasti minkään edellisen kappaleen alla (vrt. s. 471). Ratkaisu on hieman poikkeuksellinen, sillä yleensä kieliopissa morfologia ja syntaksi on erotettu selkeästi omiksi kokonaisuuksiksi. *Raamatun heprean kieliopin* dispositioratkaisu voi vaatia lukijalta totuttelua, mutta toisaalta loppuloksesta seuraa se, että kielioppia on helppo ja miellyttävä lukea järjestelmällisesti alusta loppuun. Teos on ehkä myös ”oppikirjamaisempi” kuin kieliopit yleensä. Esimerkiksi kirjassa pyritään tiivistämään olennainen ydinasia selkeisiin pääkohtiin

(usein harmaalla taustalla) sekä esitetään hyviä muistisääntöjä ja oppimisen apuneuvoja (esim. §87 ”Vihjeitä verbijuuren päättelemiseen”).

Raamatun heprean kieliopin kirjoittaminen on haastava tehtävä. Suurimman haasteen asettaa itse Vanhan testamentin teksti. Näennäisestä laajuudestaan huolimatta Vanhan testamentin tekstikorpus on kielentutkimuksen kannalta melko suppea. Raamatun heprean tutkija törmää usein tilanteeseen, jossa on selvitettävä, kuuluuko jokin tekstissä esiintyvä harvinainen muoto tai syntaktinen rakenne aidosti muinaiseen kieleen vai onko kyseinen tapaus syntynyt huolimattoman tekstin kopiointiin seurauksena. Kuolleen kielen tapauksessa kun ei ole mahdollista kysyä asiaa natiivilta kielentutkijalta. Toinen ongelma on se, että vaikka periaatteessa kielioppi haluaa kuvata sitä muinaista kieltä, joka on ”Vanhan testamentin alkuteksti”, meille säilyneet kokonaiset Vanhan testamentin käsikirjoitukset ovat vasta 1000-luvulta jKr.

Aspisen tiedostaa edellä kuvatut tekstin ongelmat ja ratkaisee asian keskittymällä kieliopissaan käytännössä siihen masoreettiseen tekstimuotoon, joka on säilynyt *Codex Leningradensis* -käsikirjoituksessa (ks. s. 21, 23 sekä takakansi). Tästä huolimatta Aspinen ei tyydy pelkästään masoreettisen tekstin kuvailuun, vaan myös huomauttaa tekstin ongelmista ja mahdollisista tekstikorjauksista. Mielenkiintoinen on esimerkiksi pohdinta, jossa jakeessa Ps. 50:10 esiintyvä sana אלהי pitäisi jakaa masoreettisesta tekstistä poiketen kahteen osaan: substantiiviksi אלה ja konjunktioksi ו (s. 309). Harvinaisen neliradikaalisen juuren אלה (Job 33:25) tapauksessa Aspinen puolestaan viittaa mahdolliseen tekstikorjaukseen, jonka mukaan sanan ensimmäinen kirjain א pitäisi lukea imperfektin etuliitteenä א (s. 460).

Vaikka Aspisen kirjoittamassa kieliopissa pääpaino on Raamatun hepreassa, välillä kerrotaan myös,

miten jokin ilmiö on kehittynyt esimerkiksi Mišnan hepreassa tai miten Qumranin heprea poikkeaa Raamatun hepreasta. Erityisen hyödyllistä lukijalle on, että kieliopissa esitetään usein kantaseemiläinen muoto ja selvitetään sen avulla, miten jokin Raamatun heprean muoto on syntynyt. Toisinaan kirjoittaja vertaa Raamatun hepreaa sen sukulaiskieliin ja selvittää esimerkiksi, miten jokin asia eroaa arameassa verrattuna hepreaan (ks. esim. äänneiden muutoksista s. 94).

Aspinen on tehnyt merkittävän palveluksen suomalaiselle hepreasta kiinnostuneelle lukijakunnalle. *Raamatun heprean kielioppi* on selkeästi kirjoitettu ja perusteellinen. Ytimekkäästä kielenkäytöstä huolimatta se sisältää yli 600 sivua. Kieliopissa on hyödylliset verbitaulukot ja kattavat hakemistot (raamattuviittaukset, heprealaiset sanat, asia-sanat). Tekstiesimerkkejä annetaan runsaasti ja monipuolisesti. Valtavasta urakasta huolimatta Aspinen on tehnyt tarkkaa ja huolellista työtä. *Raamatun heprean kielioppi* tulee epäilemättä palvelemaan Raamatun heprean opetuksessa vielä pitkään.

CHRISTIAN SEPPÄNEN
TEOL. MAIST, FIL. MAIST.,
MÄNTSÄLÄ

KRONDORFER, BJÖRN (ED.)
Men and Masculinities in
Christianity and Judaism:
A Critical Reader. London:
SCM Press 2009. xxi + 489 s.

Kuten kirjan alaotsikosta *A Critical Reader* käy ilmi, *Men and Masculinities in Christianity and Judaism* on kokoelma jo aiemmin julkaistuja artikkeleita. Jokaista artikkelia edeltää teoksen toimittajan lyhyt esittely. Toimittajan mukaan kirja on ensimmäinen kattava teos, joka tarjoaa katsauksen tutkimuksesta, jota